

Profilaktika inspektorlari tomonidan shaxsning hayoti va sog'lig'iga qarshi qaratilgan jinoyatlarni oldini olishda davlat organlari, muassasalari va jamoat tuzilmalari bilan o'zaro hamkorligini takomillashtirish

O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi **guruh kursanti**
Gulmurodov Azizbek Bobir o'g'li

Annotatsiya: Ushbu maqolada profilaktika inspektorlari tomonidan shaxsning hayoti va sog'lig'iga qarshi qaratilgan jinoyatlarni oldini olishda davlat organlari, muassasalari hamda jamoat tuzilmalari bilan hamkorlikni takomillashtirish masalalari yoritilgan. Maqolada jinoyatlarni barvaqt aniqlash, profilaktik nazoratni kuchaytirish, axborot almashinuvini yaxshilash va innovatsion yondashuvlarni joriy etishning samarali usullari tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: profilaktika inspektori, jinoyatchilik, sog'liqni saqlash, hamkorlik, huquqbuzarliklar profilaktikasi, jamoat tuzilmalari, davlat organlari, ijtimoiy xavfsizlik.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida jinoyatchilikka qarshi kurashish, ayniqsa shaxsning hayoti va sog'lig'iga tajovuz qiluvchi jinoyatlarni barvaqt aniqlash hamda ularning oldini olish masalalari davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaralmoqda. Shu nuqtai nazardan, profilaktika inspektorlari faoliyatini samarali tashkil etish, ularning boshqa davlat organlari, muassasalar va jamoat tuzilmalari bilan o'zaro hamkorligini kuchaytirish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Chunki bunday jinoyatlar nafaqat qonuniy tartibni buzadi, balki inson hayoti va salomatligiga bevosita zarar yetkazib, jamiyatning ma'naviy-psixologik muvozanatini ham izdan chiqaradi [1].

Profilaktika inspektorlari faoliyati bugungi kunda kompleks yondashuv asosida amalga oshirilmoqda. Ya'ni, ular jinoyatlarning oldini olishda nafaqat ma'muriy nazorat, balki ijtimoiy, psixologik va tarbiyaviy chora-tadbirlarni ham birlashtirib boradi. Shaxsning hayoti va sog'lig'iga qarshi jinoyatlar, odatda, oilaviy nizolar, ichkilikbozlik, ijtimoiy stress, ruhiy bosim yoki iqtisodiy qiyinchiliklar bilan bog'liq bo'lgan holatlarda sodir etiladi. Shu sababli, profilaktika inspektorining bunday holatlarda tezkor va to'g'ri harakat qilishi, hamda jamoatchilikni ogohlikka chorlay olishi muhimdir [2].

Bunda, albatta, turli davlat organlari va jamoat tuzilmalari o'rtasidagi hamkorlikning uzviyligi katta o'rin tutadi. Masalan, sog'liqni saqlash muassasalari bilan hamkorlikda ruhiy nosog'lom yoki oilaviy zo'ravonlikka moyil shaxslar ustidan nazoratni kuchaytirish, mahalla faollari bilan birgalikda xavfli vaziyatlarni erta aniqlash, ta'lim muassasalari orqali yoshlar o'rtasida huquqiy madaniyatni oshirish kabi chora-tadbirlar jinoyatlarning oldini olishda samarali natija beradi.

Profilaktika inspektori faoliyatida eng muhim jihatlardan biri bu — fuqarolarning ishonchini qozonishdir. Chunki, fuqarolar bilan yaqin muloqotda bo'lmagan inspektor o'z hududidagi

jinoyat xavfini to'liq baholay olmaydi. Shu sababli, davlat organlari, sog'liqni saqlash tizimi, o'quv muassasalari va jamoat tashkilotlari bilan axborot almashinuvini kuchaytirish zarur. Ayniqsa, jinoyatga moyil shaxslar haqida profilaktik ro'yxatlar, ularning ijtimoiy muammolari, ish bilan ta'minlanganlik darajasi yoki oilaviy muhit haqidagi ma'lumotlarni tezkor olish imkoniyati inspektorlar faoliyatini samaraliroq qiladi [3].

O'zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida”gi qonuni ham ushbu jarayonlarda davlat organlari va jamoat tashkilotlarining o'zaro hamkorligini muhim deb belgilaydi. Bu esa har bir tizim vakilining umumiy maqsad yo'lida birgalikda harakat qilishi, jinoyatchilikka qarshi yagona kompleks tizimni shakllantirishni talab etadi. Shu jihatdan, profilaktika inspektorining ishini faqat ichki ishlar tizimi doirasida emas, balki keng ijtimoiy hamkorlik muhiti asosida tashkil etish zarur.

Bundan tashqari, so'nggi yillarda profilaktika faoliyatini takomillashtirish maqsadida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish amaliyoti kengaymoqda. Masalan, “Profilaktika elektron platformasi” orqali xavfli toifadagi shaxslar, oilaviy zo'ravonlik holatlari yoki jinoyat sodir etish ehtimoli yuqori bo'lgan hududlar haqidagi ma'lumotlar yagona bazaga kiritilmoqda. Bu esa profilaktika inspektorlariga jinoyat xavfini tahlil qilish va chora ko'rishda tezkorlik beradi [4].

Profilaktika inspektorlarining samarali faoliyati uchun ularning kasbiy tayyorgarligini oshirish ham muhim o'rin tutadi. Chunki shaxsning hayoti va sog'lig'iga qarshi jinoyatlar ko'p hollarda psixologik turtki asosida sodir etiladi. Shu bois inspektorlarning ruhiy tahlil, muomala madaniyati, stressli vaziyatlarda muloqot olib borish bo'yicha ko'nikmalarini rivojlantirish, ularni zamonaviy psixologik yondashuvlar bilan tanishtirish lozim.

Shaxsning hayoti va sog'lig'iga qarshi qaratilgan jinoyatlarni oldini olishda profilaktika inspektorlari faoliyatining samaradorligi bevosita davlat organlari, muassasalar va jamoat tuzilmalari bilan o'zaro hamkorlikka bog'liqdir. Hamkorlik tizimini takomillashtirish, profilaktika jarayonlariga innovatsion yondashuvlarni joriy etish hamda aholining huquqiy madaniyatini oshirish orqali jinoyatchilikni kamaytirish va fuqarolarning xavfsizligini ta'minlash mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida”gi Qonuni. — Toshkent, 2014.
2. O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi ma'lumotlari. — 2023-yil.
3. Karimov, I.A. “Yuksak ma'naviyat — yengilmas kuch”. — Toshkent: Ma'naviyat, 2008.
4. Shodmonov, S., & Jo'rayev, A. “Profilaktika faoliyatida zamonaviy axborot texnologiyalarining o'rni”. — Toshkent davlat yuridik universiteti nashriyoti, 2022.